

Ivan Cankar

Zastidio se majke

Zadatci prije čitanja

1. Pokušaj olovkom povezati riječi u lijevome stupcu s njihovim značenjem u desnomo stupcu. Olovka će se pojaviti kad pokazivač staviš na riječi ili rečenice.

desetica	naglo doći, ući ili izaći, jurnuti
rekla	buka kotača i kola, padanja ili rušenja, silaženja niza stube itd.
Juda	kovanica koja je vrijedila deset novčanih jedinica, deset kruna
nahrupiti	vuneni kaputić domaće izrade
štropot	jedan od dvanaestorice Isusovih apostola koji je izdao Isusa

2. Promotri sljedeću fotografiju. Što misliš, u čijoj se ruci djeca igraju? Obrazloži svoj odgovor.

3. Ponekad se kaže da majke drže svoju djecu *kao kap vode na dlanu*. Pokušaj objasniti što te riječi znače.

4. Što majke čine za svoju djecu? Navedi nekoliko primjera iz vlastita života.

5. Koje osjećaje očekuješ da ćeš prepoznati u tekstu koji govori o majci i djetetu? Zašto?

Čitam i promišljam

Dragi učenici/draga učenice,

pred tobom je dirljiva priča slovenskoga književnika Ivana Cankara o događaju u životu jednoga dječaka.

Pozorno pročitaj priču, a potom pokušaj odgovoriti na zadana pitanja.

Zastidio se majke

Bilo je toplo i snijeg se topio na krovovima. Kapalo je s njih i kaplje su blistale na suncu. Ulicama su hodali lijepo odjeveni mještani.

Majka je prerano došla pred školu. Na velikom trgu sve je još bilo mirno; prozori visoke kuće blještali su i katkad bi se začuo glas učitelja, koji je u školi govorio oštrim i zvonkim glasom.

Majka bijaše došla izdaleka. Došla je iz sela koje je bilo dobra četiri sata hoda udaljeno od grada. Njezine čizme – muške čizme koje su joj sezale do koljena – bile su sasvim blatne; i suknja joj je bila poprskana – široka seljačka suknja sa zelenim cvjetovima. U desnoj ruci imala je kišobran i veliki zavežljaj u kojemu je donijela košulje i par novih čizama za Jožu, a u lijevoj je držala veliki rubac i u čvoru je bila sakrivena desetica koju bijaše donijela za Jožu.

Majka je bila umorna i gladna, ujutro sebi nije kupila nimalo kruha da joj ta desetica ostane cijela. Boljele su je noge i kašljala je. Njezino je lice bilo mršavo, duboke jame imala je na obrazima. Išla je trgom polako gore-dolje i gledala u prozore koji su blještali kao da su pozlaćeni.

U školi je zazvonilo; zvonilo je dugo, a zatim je nastala buka i štropot. Na velika vrata nahrupilo je mnoštvo učenika; najprije oni mali iz nižih razreda – vikali su i naganjali se po trgu; za njima veći učenici – hodali su ozbiljnije i oholo.

I došao je i Jože u skupini veselih drugova.

Ugledao je majku – zelenocvjetnu seljačku suknju, visoke blatne čizme, crvenu reku, šareni rubac na glavi, svezan otraga, veliki zavežljaj i nespretni kišobran.

– Zar ono nije tvoja majka? – upitao ga je drug.

– To nije moja majka! – odgovorio je Jože.

Sram ga je bilo one zelenocvjetne suknje, visokih čizama, crvene rekle, i rupca, i kišobrana, i velikog zavežljaja. U tom velikom zavežljaju bile su njegove nove košulje što ih je majka šivala noću i njezine suze kapale su na njih. Sakrio se u gomilu i prošao pokraj nje.

A majka je stajala i gledala brižnim očima. Buka je uskoro prestala, još samo pomalo još izlazili su učenici iz škole, zatim je zazvonilo i sve je opet utihnulo.

Majka se već spremala poći u Jožin stan i ondje ga čekati. Nakon nekoliko koraka sjetila se da se možda zadržao negdje u školi, vratila se i čekala.

Noge su je boljele; naslonila se na zid i gledala gore u prozore koji su blještali na suncu, čekala je do podnevna zvona. Ponovno se začula buka i iz škole su nahrupile guste gomile. Majka je prišla bliže, posve blizu velikim vratima, i tražila Jožu. Nije ga bilo. Sve je opet utihnulo; izlazili su još samo učitelji, bradati, ozbiljni i osvrtni se na nju.

Zabrinula se u srcu; uplašila se i palo joj je na pamet da Jože možda leži kod kuće teško bolestan i čeka je, zove svoju majku. Žurila se u stan i noge su joj se tresle.

Jože je bio kod kuće; sjedio je za stolom i držao knjigu pred sobom. Kad je otvorila vrata, odmah se digao i pošao joj ususret.

– A kad si došao?

– U jedanaest.

– Zar me nisi vidio dok sam te čekala?

– Nisam Vas vidio! – odgovorio je Jože.

Poslijepodne išli su gradom, lijepom ulicom; sve kuće na desnoj strani blagdanski su sjale, sjajne kaplje padale su iz žlijeba i veselo udarale o kameni pločnik. Jože je pratio majku kad se vraćala kući. Stiskao se uz nju i držao je za ruku. Na srcu mu je bilo tako da bi se sakrio i glasno zaplakao. Sretali su ga drugovi, sreo ga je i onaj drug koji ga bijaše pred školom upitao: „Zar ono nije tvoja majka?“ Jožu više nije bilo sram – glasno bi povikao: „Gledajte, ovo je moja majka!“

Išao je pokraj majke, a na njegovoj duši ležao je grijeh i pritiskao ga na zemlju toliko da su mu noge bile umorne i teške. Išao je pokraj majke kao Juda pokraj Krista.

Izvan grada oprostila se od njega i Jože bijaše nakanio kleknuti i sakriti glavu u njezin skut: „Majko, zatajio sam Vas!“, ali nije kleknuo. Kad je majka bila već daleko, povikao je za njom:

– Majko!

Majka se okrenula.

– Zbogom, majko! – viknuo je i tako su se rastali. Izdaleka je još vidio kako majka polako hoda blatnom cestom; tijelo joj je bilo pognuto kao da na ramenima nosi veliko breme.

Jože je pošao kući i sjeo u kut na veliki zavežljaj što mu ga je majka donijela; pokrio lice rukama i zaplakao.

Grijeh je ležao na njegovoj duši i sve suze nisu ga mogle isprati; skliznule su po njemu kao po tvrdom kamenu...

To je bilo davno, a grijeh leži na njegovoj duši, težak i velik kao prvoga dana, i tako je njegov život sada prepun tuge i patnje.

Zadatci nakon čitanja

1. Napiši svoj dojam, tj. osjećaje i razmišljanja nakon čitanja/slušanja priče.

2. Odaberi točan odgovor.

Glavni su likovi u priči Jože i njegova majka. Kako oni žive?

- a) Bogati su i žive raskošno.
- b) Imaju dovoljno novca, ali žive skromno.
- c) Siromašni su i teško žive, majka se žrtvuje i odriče za sina.

3. Odaberi točan odgovor.

Zašto Jože živi u gradu?

- a) Jože živi u gradu jer ondje radi.
- b) Jože se u gradu školuje.
- c) Jože živi u gradu jer ne želi živjeti na selu.

4. Zadatak ima dva dijela.

- **Odaberi točan odgovor.**

Kakvo je vrijeme i koje doba godine dočarano u priči?

- a) topao ljetni dan
- b) topao zimski dan
- c) hladan jesenski dan

- **Prepiši rečenicu iz prvoga odlomka kojom ćeš potkrijepiti svoj odgovor.**

5. Ispiši iz teksta rečenicu koja govori odakle je majka došla posjetiti sina i kako je doputovala.

6. Odaberi točan odgovor.

Gdje se nalazi Jože kad majka dolazi u grad?

- a) Igra se na velikome gradskom trgu s prijateljima.
- b) Uči u školi.
- c) Piše zadaću u stanu u gradu.

7. Odaberi točan odgovor.

Zašto majka gladna čeka Jožu pred školom? Zašto si ne kupi kruha?

- a) Nema kod sebe novca.
- b) Boji se da neće dočekati i vidjeti Jožu ako ode u trgovinu.
- c) Želi da joj ostane desetica (kovanica) cijela za Jožu.

8. Majka teško i naporno radi, pa čak i noću, kako bi mogla školovati sina. Ispiši iz teksta rečenicu kojom ćeš to potvrditi.

9. Odaberi točan odgovor.

Zbog čega je Jože rekao prijatelju da to nije njegova majka?

- a) Sramio se svoje majke, njezina izgleda, seljačke suknje i blatnjavih čizama te siromaštva.
- b) Nije ju prepoznao jer je nije dugo vidio i ostarjela je.
- c) Izašao je na druga vrata i zbog silne gužve pred školom nije vidio majku.

10. Odaberi točan odgovor.

Majka je Jožu strpljivo čekala do podneva pred školom jer je mislila da se u njoj zadržao. No u podne je požurila u Jožin stan i noge su joj se tresle. Koji je tomu bio razlog?

- a) Bila je iznemogla od gladi pa se otišla odmoriti u njegov stan.
- b) Pomislila je da Jože leži u stanu bolestan i čeka je i zove, pa se uplašila.
- c) Bila je jako ljuta na Jožu, mislila je da se negdje zadržao s prijateljima, pa je otišla u njegov stan.

11. Odaberi točan odgovor.

Kako se Jože osjećao poslijepodne družeći se s majkom i prateći je kući?

- a) Stiskao se uz majku i držao ju je za ruku, svima je želio reći: „Ovo je moja majka!“
- b) Hodao je podalje od majke i jedva je čekao da ode kući da ga prijatelji ne vide s njom.
- c) Kleknuo je i rekao majci: „Majko, zatajio sam Vas.“ Zatim ju je zamolio za oprost.

12. Poveži sljedeće primjere s vrstom pripovjedne tehnike koju u njima prepoznaješ.

Na velikome trgu sve je još bilo mirno; prozori visoke kuće blještali su i katkad bi se začuo glas učitelja... Sve su kuće blagdanski sjale.

dijalog

– A kad si došao?
– U jedanaest.
– Zar me nisi vidio dok sam te čekala?

pripovijedanje

Jože je pošao kući, sjeo u kut na veliki majčin zavežljaj, pokrio lice rukama i zaplakao.

opisivanje

13. Brojevima od 1 do 6 označi redoslijed događaja u priči.

- _____ Jože se želi ispričati svojoj majci, ali ne može.
- _____ Majka čeka sina na velikome trgu pred školom umorna od puta i gladna.
- _____ Jože je prepun tuge i patnje, kaje se jer se zastidio majke.
- _____ Jože prati majku kući i susreće prijatelje iz škole. Više ga nije sram.
- _____ Majka se zabrinula za Jožu pred školom i požurila je u njegov stan.
- _____ Jože odgovara prijatelju iz škole: – To nije moja majka!

14. Ispred opisa lika u tablici napiši redni broj karakterizacije koju u njemu prepoznaješ.

1. fizička karakterizacija (vanjski opis lika)
2. psihološka karakterizacija (unutarnji opis lika)
3. karakterizacija lika postupkom

	<i>Njezine čizme - muške čizme koje su joj sezale do koljena - bile su sasvim blatne; i suknja joj je bila poprskana - široka seljačka suknja sa zelenim cvjetovima. Njezino je lice bilo mršavo, duboke jame imala je na obrazima.</i>
	<i>„To nije moja majka!“ Sakrio se u gomilu i prošao pokraj ne.</i>
	<i>Na srcu mu je bilo tako da bi se sakrio i glasno zaplakao... Grijeh je ležao na njegovoj duši... i tako je njegov život sada prepun tuge i patnje.</i>

15. Poveži primjer iz priče sa stilskim izražajnim sredstvom koje u njemu prepoznaješ.

Išao je pokraj majke kao Juda pokraj Krista.

epitet

*...u školi je govorio **oštrim** i **zvonkim** glasom.*

onomatopeja

*Zatim je nastala buka i **štropot**.*

usporedba

16. Napiši svoje mišljenje. Što trebamo učiniti kad nekoga povrijedimo?

17. Što misliš zašto Jože nije mogao priznati majci da je se zastidio pred prijateljima i da joj je lagao?

18. Osuđuješ li Jožu zbog njegovih postupaka ili ga razumiješ? Obrazloži svoj odgovor.

19. Jesi li ikad povrijedio/povrijedila svoju majku, oca, sestru ili brata? Opiši na koji si ih način povrijedio/povrijedila, kako si se osjećao/osjećala i što si učinio/ učinila nakon toga.